

Entrevista a LLUÍS MIÑARRO

Productor de cine d'autor

Del dossier:

LA PRODUCCIÓ I L'EXHIBICIÓ CINEMATogrÀFICA A CATALUNYA
2007

María Leach

Diciembre 2008

"Del cinema m'interessen les obres, no els productes"

Lluís Miñarro (Barcelona, 1949) ha produït fins al moment un total de catorze pel·lícules, entre les quals destaquen títols tan emblemàtics com *Cosas que nunca te dije* (Isabel Coixet, 1996), *Les mans buides* (Marc Recha, 2003) i *En la ciudad de Sylvia* (José Luis Guerin, 2007). Tots ells, llargmetratges arriscats i independents que han representat a Espanya en els més prestigiosos festivals internacionals.

Propietari de la productora Eddie Saeta, la vida i trajectòria professional de Lluís Miñarro no es poden separar d'una intensa passió pel cinema d'autor, al qual dedica tot el seu temps i tots els seus esforços des de fa més d'una dècada. Una tasca difícil, moltes vegades poc recolzada per les institucions, i que això no obstant li ha valgut diversos premis i homenatges. L'últim va ser a Sitges, a la 41a edició del Festival Internacional de Cinema de Catalunya.

Filmografia como productor:

- *Cosas que nunca te dije* (Isabel Coixet, 1996)
- *Fuente Álamo, la caricia del tiempo* (Pablo García, 2001)
- *Las manos vacías* (Marc Recha, 2003)
- *Ar meno un quejío* (Fernando de France, 2005)
- *Honor de Caballería* (Albert Serra, 2006)
- *La Silla* (Julio Wollovits, 2006)
- *Bolboreta, mariposa, mariposa* (Pablo García, 2007)
- *La cáscara* (Carlos Ameglio, 2007)
- *En la ciudad de Sylvia* (José Luís Guerin, 2007)
- *Escuchando a Gabriel* (José Enrique March, 2007)
- *El canto de los pájaros* (Albert Serra, 2008)
- *Liverpool* (Lisandro Alonso, 2008)
- *El sueño* (Christophe Farnarier, 2008)
- *El toro azul* (Daniel Villamediana, 2008)

- *Quins projectes tens entre mans?*

Estic amb la preparació de dos llargmetratges. Un és una producció, en principi 100% nostra, d'un realitzador que es diu José María de Orbe. Amb anterioritat va fer *La línea recta*, –produïda per Fresdeval Films–, i aquesta seria la seva segona pel·lícula, a la qual estem acabant de buscar un finançament. Tot i així, tenim previst rodar al febrer de l'any que ve, passi el que passi.

- *De moment, quin finançament heu trobat?*

En aquest cas concret hem tingut una ajuda de l'Institut de la Cinematografia i de les Arts Audiovisuals (ICAA) a nous realitzadors, i en canvi no l'hem tingut de l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC). Això és bastant sorprenent, sent la nostra productora catalana i el realitzador català d'adopció, ja que, encara que és d'origen basc, el José María de Orbe porta vint anys vivint a Catalunya. És cert que la pel·lícula es roda en euskera i en castellà i, a més, pel que sembla, els ajuts de l'ICIC no han d'anar expressament lligats als ajuts de l'ICAA; però això és nou. Fins ara, els ajuts de l'ICIC complementaven –perquè mai no hi ha prou diners– els projectes que ja tenien suport des del punt de vista del finançament.

- *Buscaràs ajudes en algun altre lloc?*

Ara estic en la tessitura d'intentar trobar-les a les televisions, tant a Televisió de Catalunya com a Televisió Espanyola. El problema és que, com que el pressupost d'aquest any està exhaurit, no podrà ser fins a l'any que ve.

- *Sempre assumeixes tota la producció?*

Sí, en el 90% dels casos, tot i que de vegades coprodueixo amb altres productors. De les catorze pel·lícules que he fet, només n'hi ha dues que s'hagin coproduït amb Televisió de Catalunya. Les dotze restants s'han fet amb risc, en dues d'elles perdent diners, i la resta compensant el finançament. És a dir, es van amortitzar però sense produir beneficis.

- *Em comentaves que també estaves amb un altre llargmetratge ara mateix...*

L'altre projecte és una coproducció amb Portugal, del qual no et puc dir gaire cosa de moment; però serà una pel·lícula molt significativa, també d'autor. Encara hem d'acabar de lligar-la. La intenció és rodar-la de manera imminent per tenir-la acabada l'any que ve. O sigui, en total, dos projectes de llargmetratge de ficció. A part, tinc dos documentals dirigits per mi que ara estan en procés de postproducció: muntatge, sonorització, etc. Estaran acabats per a l'any que ve.

- *Quant a la teva trajectòria, fins gairebé l'any 1995 et vas dedicar al món de la publicitat, i a partir de llavors et vas centrar en la producció de cinema d'autor. Va ser la publicitat un mitjà per arribar a fer el que volies?*

Exactament. El cinema d'autor sempre havia estat la meva afició i, així que va ser possible, vaig convertir-lo en una professió. Alguna cosa de publicitat continuo fent, perquè s'han de pagar les factures; però amb molta menys freqüència. A més, penso que al món de la publicitat ara hi ha més competència i ja no hi ha un nivell de qualitat tan alt com abans.

- *D'on et ve l'afició pel cinema d'autor?*

Vaig començar a anar al cinema quan tenia quatre anys. La primera pel·lícula que em va impactar negativament va ser *Bambi*, de Walt Disney, perquè va ser la primera pel·lícula de terror que vaig veure a la meua vida. Després, va ser la meua germana gran la que em portava com a "carabina" per poder sortir a la nit i anar al cinema. Anàvem a veure pel·lícules que en aquella època franquista estaven estigmatitzades per l'Església, com *3R* o *4*, que volia dir "No recomanable de veure" o, fins i tot, "Greument perilloses". Curiosament, aquelles pel·lícules eren les millors i ara estan considerades obres mestres. Sobretot, eren nord-americanes i italianes, ja que la resta del cinema europeu estava una mica més relegat. Vam veure *Esplendor en la hierba*, *Al este del Edén*, *Milagro en Milán*, *Alemania año cero*, *Viaje a Italia*...

- *El cine comercial no t'interessa?*

No, gens. De fet, la primera pel·lícula que vaig produir va ser la més comercial que he fet fins ara: *Cosas que nunca te dije* (Isabel Coixet, 1996). Llavors érem socis la Isabel Coixet i jo, i la vam produir des d'Eddie Saeta, amb els diners que tots dos havíem guanyat fent publicitat. Va ser un projecte tan espontani com ple de dificultats, perquè ningú no ens va donar suport amb cap ajuda i, fins que la pel·lícula no va anar al Festival de Berlín, no la vam poder estrenar ni a Espanya. Estava destinada a quedar-se en un calaix.

- *Com és que no vau rebre cap ajuda?*

Perquè no érem ningú. Eddie Saeta era una productora de publicitat que tenia la vel·leïtat de ficar-se al món del cinema. A més, la directora era una directora de publicitat que venia d'un fracàs previ, *Demasiado viejo para morir joven* (Isabel Coixet, 1988). Així, ningú no ens va donar crèdit. I cadascun de nosaltres va entrar en una lluita personal per no deixar-se desanimar en cap moment, fins que vam aconseguir sortir-nos-en. De fet, després va anar tan bé que la Isabel va marxar de la productora per fer carrera per la seva banda.

- *Arran d'aquesta experiència decideixes deixar la publicitat i apostar pel cinema?*

No, no va ser una decisió freda ni meditada. El que vaig pensar en aquell moment era que per fi havia aconseguit començar a fer cinema i volia continuar fent-ne. Però, de fet, van passar quatre anys fins que no em vaig refer de tot el que va representar *Cosas que nunca te dije*. Per un costat, havia de compensar la inversió i, per un altre, la marxa de la Isabel, si volia continuar endavant amb l'empresa. Per això, vaig començar a buscar nous realitzadors i vaig continuar fent publicitat. A partir del 2001 vaig tornar a tenir elements per poder fer cinema un altre cop i, des de llavors, ha estat continuat.

- *Com vas conèixer el Pablo García, realitzador de la teua segona producció: Fuente Álamo, la caricia del tiempo (2001)?*

Va ser ell qui em va venir a veure amb una pel·lícula encallada, que era *Fuente Álamo...*, de la qual ja tenia una part rodada i que no trobava la manera d'acabar-la: ni tenia els mitjans econòmics ni ningú no li feia cas. Jo vaig veure el material rodat i em va agradar tant que li vaig dir que m'encarregaria de tot.

- *Com definiries Fuente Álamo...?*

És una pel·lícula molt interessant però que va arribar una mica abans d'hora i no va tenir prou ressò entre el públic. En aquella època el documental a Catalunya era un gènere incipient, que havia estat copat per *En construcció*. Tot i així, la vaig impulsar pels festivals internacionals i va fer una molt bona carrera.

- *Es va estrenar a Espanya?*

Sí, però molt malament. El problema bàsic d'un productor independent com jo és la distribució i l'exhibició de la pel·lícula. És a dir, aconseguir que un distribuïdor te la col·loqui en sales i que les sales te l'aguantin. Perquè tenen tanta oferta que, encara que la teva pel·lícula vagi bé, ja tenen la pantalla compromesa per a una altra estrena i te la treuen. I aquesta situació cada vegada empitjora més.

- *Per què? Ara et passa més que abans?*

Sí, cada vegada hi ha menys voluntat d'arriscar-se. Ara, amb l'última pel·lícula de l'Albert Serra, *El cant dels ocells*, tot i estar coproduïda amb Televisió de Catalunya i haver estat al Festival de Cannes, m'està passant. En principi, l'estrenarem a Espanya el 19 de desembre, però ja hem hagut de canviar de distribuïdor perquè el primer se n'ha desentès. Ara la porta Sagrera Audiovisual, que ha trobat cine a Barcelona –els cines Maldà, de la seva propietat–; però a Madrid no troba cap sala que vulgui exhibir la pel·lícula. Des de Madrid diuen que és estranya, veuen problemes en el fet que sigui en versió original en català subtitulada al castellà, en blanc i negre, d'acció lenta, contemplativa... Per això no la volen. Sense anar més lluny, el Verdi, que és un distribuïdor català, m'ha dit que no... Tampoc el Renoir... Ja veurem com acabem, potser només podrem estrenar-ne tres o quatre còpies...

- *Quina pena...*

És clar, és aquesta la desgràcia. Tu fas un gran esforç, mínim de dos anys, per aixecar una pel·lícula, i al final la veu molt poca gent. A mi em queda compensat per la trajectòria que després té la cinta a fora, als festivals internacionals. Si no fos per això, no tindria empenya per continuar. Igualment, si m'hagués de quedar amb el que la pel·lícula fa aquí a nivell de sales de cinema, és una ruïna. No serveix per a res. Però no per la vessant econòmica, sinó la moral. Estàs molt de temps invertint tota la teva energia perquè després la vegin mil o cinc mil persones, en el millor dels casos trenta mil, com amb *En la ciudad de Sylvia*. Això és poquíssim. Entre el cinema americà de les majors i les pel·lícules europees que arriben molt protegides mediàticament, no queda lloc per a les petites pel·lícules espanyoles. Aquí és pitjor que a fora. El sector no està per la feina. Com diu un amic meu, "no están los tiempos para la lírica". Tot i així, confio en que sí, que hi ha un nucli de gent que veu el cine d'una altra manera.

- *També has produït al Marc Recha. Com va ser la vostra relació?*

Jo ja el coneixia de quan va fer *L'arbre de les cireres* (Marc Recha, 1998) i sempre m'havia interessat molt la seva feina. Després em va convidar a veure *Pau i el seu germà* (2001), i a partir d'aquell moment vam començar a parlar del seu proper projecte, *Les mans buides*. És una pel·lícula

que no ha estat apreciada amb el nivell de qualitat que té, perquè és ambiciosa quant al registre de personatges que presenta, però que a la vegada és una cinta molt sòlida. El mateix Arnaud Desplechinem va dir a la Mostra Internacional de Cinema Contemporani (MICEC) que era una pel·lícula que el temps l'acabaria de valorar. És cert que té un to nostàlgic i trist, però també té aquesta virtut d'observació del paisatge, implícita a la història. Això ho fa molt bé el Marc i és característic d'un cert cinema que es fa a Catalunya.

- *Has treballat amb una dotzena d'autors diferents. T'agrada la diversitat?*

Sí. No m'agrada fer sempre les pel·lícules del mateix director. Prefereixo variar d'autors perquè a mi també m'enriqueix conèixer nous mons i noves persones. A la vegada, és més interessant i més ampli. D'altra banda, intento respectar molt el que fa cada director. Al principi acordem una sèrie de condicions, i després ja no interfereixo més en la seva feina. Seria contradictori. Com a molt, assessoro; però sempre els deixo fer.

- *Els autors et vénen a veure o els vas a buscar?*

Hi ha de tot. Ara en concret vénen molts nous realitzadors que han fet algun curt i que volen començar, una cosa bastant difícil en aquest moment, ja que a Catalunya ja n'hi ha molts i falten els mitjans. Em trobo molt sol com a productor, sincerament. Però potser també per això em deixen fer, no es fiquen massa amb mi. Dintre de la indústria jo sóc un que fa "coses rares"... No ho tinc fàcil, però a la vegada em tenen respecte perquè faig el que els altres no volen fer.

- *El cine és un negoci actualment?*

A mi el que em costa més comprendre és com el Ministeri de Cultura o l'ICIC no em donen més suport a nivell econòmic. Suposo que saben que les meves pel·lícules fan pocs espectadors; però, segons el meu parer, la cultura no es pot mesurar en termes quantitius. Però ara hi ha una dèria que s'ha de tenir èxit a fora, que s'han de fer pel·lícules com *El Orfanato* (J. A. Bayona, 2007). Per a mi això no representa cap estímul, ni innovació, ni recerca de llenguatge. O sigui, volen una fórmula repetida que s'ha fet milers de vegades. Està molt bé comercialment, perquè és un producte i està fet des de la perspectiva de màrqueting: per arribar a un públic i complir amb uns objectius. Jo, en canvi, faig obres.

- *Què en penses del cinema europeu?*

Penso que a Europa es fa molt bon cine: molt ric, molt creatiu i molt poc conservador. Sempre es busca aportar alguna cosa. Però, és clar, mai no es podrà comparar amb el cinema nord-americà. Primer, per dimensió de la despesa i, segon, perquè es fa en anglès i així arriba a tothom. El cinema europeu està ple d'idiomes diferents... i, a més, són pel·lícules més petites, sense la mateixa càrrega mediàtica. Fins i tot els mitjans d'aquí donen més prelació a una pel·lícula nord-americana que a una autòctona. Nosaltres mateixos hi creiem menys... L'única excepció és el cas de França, perquè els mateixos francesos consumeixen cinema del seu país, els mitjans li donen molt més relleu, els actors són més internacionals... Han aconseguit una maquinària molt més atractiva.

- *Creus que els francesos són un model a seguir?*

Totalment. Pel que fa a la producció i a la manera de treballar, són impecables. A França es coprodueix amb Romania, Rússia, Itàlia..., amb tots els països. A més, el Centre National de la Cinématographie ajuda i fomenta això. Si França està en una pel·lícula ja és un punt de "pedigrí" i, a més, s'assegura mercat, ja que s'estrenarà a molts més països. Les coproduccions són vitals per al cinema europeu, per augmentar la distribució i l'exhibició de les pel·lícules. Aquí, en canvi, s'estan tallant perquè hi ha la creença errònia que és com pagar els de fora o llençar els diners.

- ***La cinematografia europea ara també mira bastant cap a l'est...***

És lògic. Són països que fa poc que han entrat a la Comunitat Europea i ara són prioritaris. Romania, per exemple, fa unes set o vuit pel·lícules a l'any i les veuen de dos a quatre mil persones al seu país; això m'ho va dir Cristian Mungiu, el director de *Cuatro meses, tres semanas y dos días*. És un cinema que té molt suport del Ministeri de Cultura d'allà, perquè saben que és com una mena de targeta de visita del país a la resta del món quan van als festivals. Són conscients, a més, que han de deixar llibertat a l'autor perquè faci el que creu que ha de fer i són pel·lícules molt ben fetes, molt arrelades en el moment i amb una forta vessant social. Aquest és un cinema que, ja de plantejament, es vol fer i que té molt suport dels fons europeus com Eurimages. És clar, també han de donar possibilitat a altres cinematografies que arriben des de Lituània, Croàcia, Sèrbia...

- ***A quina de les teves produccions et sents més proper?***

Això és difícil. En general, sintonitzo amb totes les pel·lícules que he fet perquè com he posat tant d'amor en cada una d'elles... Tot i que algunes han estat ingrates, o més aviat doloroses, en el retorn. Però si he d'escollir, com que personalment tinc un gran sentit d'aproximació i fins i tot de nostàlgia cap a la natura, les pel·lícules que més m'agraden són aquelles que d'alguna manera estan relacionades amb la natura: *Les mans buides*, de Marc Recha; *Honor de Cavallería*, d'Albert Serra (2006), i ara *El somni*, de Christophe Farnier (2008). Perquè totes elles tenen aquest aspecte tan japonès que la natura envaeix la història. Tenen una poètica que s'apropa a la meua manera d'entendre l'univers. Això no vol dir que no m'agradin *Cosas que nunca te dije*, la qual trobo molt divertida, o *Fuente Álamo*, que també té aquest sentit d'implicació amb la natura, o la mestria d'*En la ciudad de Sylvia* (José Luis Guerin, 2007).

- ***Quan vas decidir produir una pel·lícula de José Luis Guerin?***

Innisfree (1990) ja em va entusiasmar perquè en el seu moment era totalment diferent dintre del panorama del cinema espanyol. *En construcción* (2001) em va semblar un treball exquisit i molt oportú i revelador en aquell moment. Però la millor és *Tren de sombras* (1997), que encara ara em trasbalsa. Reflecteix una cosa molt personal del Guerin: una capacitat increïble per resumir el cinema. Veus *Tren de sombras* i a la vegada estàs veient altres pel·lícules, et vénen al cap referències, per exemple, de Murnau. Això també passa una mica a *En la ciudad de Sylvia*, que et recorda a Hitchcock, tot i que no s'assembla en res a *Vértigo*. Hi ha motius dintre de la pel·lícula que no són homenatges (com fan molts directors que copien seqüències), sinó assumpcions d'aquests mons. No crec que el Guerin sigui un gran descobridor en si mateix, però té una gran habilitat per reabsorbir la història del cinema i reinterpretar-la.

- ***Precisament, En la ciudad de Sylvia seria, de totes les teves pel·lícules, la que més promoció ha tingut...***

Aquesta pel·lícula va tenir un punt de partida bastant privilegiat: com bé dius, hi participava una actriu coneguda; era una coproducció amb França, encara que fos minoritària (un 20%, però, es va rodar tota a Estrasburg); i a més la van seleccionar per a Venècia, un festival històricament no molt a favor del cinema espanyol. De sobte vam tenir a les mans una sèrie d'elements que justificaven que la pel·lícula sortís amb més pretensions de públic: anunciant-la als diaris, fent-ne promoció... Després va resultar que, com sempre passa amb el cinema d'autor, no perquè tinguis un director més conegut vol dir que la pel·lícula la vegi més gent. Hi ha com un nínxol d'espectadors que són els que realment van a veure aquell tipus de cinema. La promoció ha estat útil perquè el José Luis Guerin es faci un lloc a nivell internacional. La pel·lícula li ha obert les portes als Estats Units, que ara el descobreixen, i ha passat de ser un autor desconegut a ser un dels més considerats.

- *A Les mans buides hi havia l'Eduardo Noriega...*

També va ser una aposta similar. Vam pensar que així, potser, aconseguiríem obrir una mica el mercat; volíem que més tipus d'espectadors coneguessin aquest tipus de cine. A l'hora de la veritat es va quedar en el mateix, igual que *Pau i el seu germà* i la resta de pel·lícules del Recha: al voltant dels 30.000 espectadors. Hi ha un nucli de gent que va a veure aquest tipus de cinema, ja sigui fet pel Marc Recha o pel José Luis Guerin, i no es pot demanar més. El cas d'*En construcción* va ser un fenomen fora del comú: va tenir 150.000 espectadors. Això no és repetible, va ser conjuntural.

- *Una bona campanya de publicitat, doncs, no garanteix res...?*

Home, no; no és només això. Amb *En la ciudad...* també va passar que els cinemes ja tenien compromisos i, quan va arribar la tercera setmana, en aquest cas els Verdi, em van dir que ho sentien però que l'havien de treure perquè entraven pel·lícules més grans. O sigui que, quan anava millor, la van treure de les sales; no li van donar una segona oportunitat. De tota manera, aquesta serà una pel·lícula que perdurarà. Quan es miri el cinema espanyol dels anys 2000 sortirà com a referent. Per això estic molt content del que he fet i penso que no ha tingut millor sort perquè no li han deixat tenir-la.

- *Hi ha un cine d'autor català?*

Sense haver-hi una escola, hi ha una manera de fer "a la catalana" que sorprèn a tothom quan surts fora del país. El govern de la Generalitat de Catalunya s'ho ha deixat escapar, no ha apostat per aquesta cinematografia com a "ambaixada"; llavors tothom va per lliure. No obstant això, quan arribes als festivals internacionals, els crítics se sorprenden positivament. Comencen a sumar noms, com Mercedes Álvarez, Albert Serra, José Luis Guerin, Iñaki Lacuesta, Marc Recha..., i sempre arriben a la mateixa conclusió: tenim molt de talent a Catalunya.

- *Com definiries aquest cine amb marca catalana?*

Diria que és un híbrid. No saps ben bé si és un documental o una ficció. I d'això s'ha fet una virtut. Perquè demostra una manera peculiar de fer que està a cavall entre dos gèneres. Aquesta llibertat neix del fet que el cinema que es fa a Catalunya està menys condicionat per les televisions, per l'*star-system* espanyol, pels pressupostos... A més, els productors d'aquí tenim un perfil molt diferent del dels productors de Madrid, que són empresaris forts i busquen fer pel·lícules grans.

- *Quantes empreses poden viure de fer cinema a Catalunya?*

Ara n'hi ha moltes. Catalunya té un 45% del pes de tota la indústria de l'estat espanyol. És a dir, que es fan unes 60-70 pel·lícules a l'any a Catalunya o amb el suport de productores catalanes. Si ho comparéssim amb països del mateix format, com Holanda o Suècia, el nivell de producció és altíssim. El que no es pot pretendre és que totes siguin bones. Per exemple, a França, es fan 200 pel·lícules l'any, de les quals el 30% mai no s'estrenen; però que és necessari per donar vida a aquesta indústria. I aquí ha de passar el mateix. Si hi ha escoles com la Universitat Pompeu Fabra i la Blanquerna, a través de les quals estem fomentant l'audiovisual, el que no pot ser és que després la gent surti i no tingui opció de treballar en aquest món. És absurd. Aquí hi ha una manca de coherència total. Penso que els estaments oficials estan per donar suport al que ja hi ha, no per dirigir el que voldrien que hi hagués. Sobretot, perquè són diners públics. Igual que se subvenciona l'òpera, el teatre i fins i tot la llet, el cinema també, perquè és cultura, diferència, marca tendència... En definitiva, la imatge d'un país. No sé quantes productores poden viure de fer cinema a Catalunya, perquè el que es vol són productes que donin diners, no obres.

- *Com veus el futur del cinema d'autor?*

A Europa en general penso que sempre existirà perquè forma part de la idiosincràsia dels europeus. Tenim aquesta ment que busca continuament inventar, sorprendre, fer coses diferents... On hi ha cultura, sempre hi haurà lloc per al cinema d'autor i nous directors. Per exemple, l'Albert Serra ha sortit del no-res i amb dues pel·lícules gairebé ja s'ha consagrat. Ha tingut sort i és un personatge mediàtic, d'acord; però és que la seva obra està molt bé, és iconoclasta, respectuosa, poètica... Bé, això, comparant-la amb la societat d'avui dia, que està adormida...

- *Que curios...*

A mi de vegades em diuen que sóc un "productor-agitador"... El que passa és que, com que estan tots adormits, així que fas una cosa una mica estranya ja sembla la gran transgressió. Però hem d'aconseguir precisament això: no conformar-nos amb tot el que ens venen, ni fer les coses políticament correctes... Això mai.

- *T'atrau la direcció?*

La producció és el que més m'agrada. Ara m'he posat a dirigir perquè són dues peces que tenen a veure amb coses molt personals, que no les podia encarregar a ningú. Un és el seguiment d'uns amics meus que van fer un retir budista durant tres anys i l'altre és sobre els meus pares, que parlen de les seves experiències, com una altra manera de veure la memòria històrica... No em tanco les portes a res.

- *Estàs a favor dels nous formats d'exhibició, com Internet?*

L'important és que les coses es coneguin i que ningú no privi l'accés als projectes que es facin. El problema de l'exhibició cinematogràfica tradicional és que hi ha uns senyors que decideixen quins productes hem de veure. Gràcies a Internet, això s'ha acabat i, d'alguna manera, la gent podrà fer les seves pel·lícules i penjar-les a la xarxa, cosa que em sembla una conquesta de llibertat absoluta.

És un camí que s'ha d'explorar i de fomentar, totalment lícit, sense les condicions de la indústria. Aquesta llibertat farà sorgir immediatament molt més talent.